

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นมา ก่อให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ตามมา อาทิ ชุมชน อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคม ขนส่ง การค้าและบริการ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ต้องใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเป็นเวลายาวนาน ความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าว เป็นเหตุให้มีการเร่งรัดการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออก ได้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development) เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เช่นปัญหาน้ำเสียจากรายงานผลการตรวจคุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำภาคตะวันออก พบว่า อ่างเก็บน้ำที่สำคัญของภาคตะวันออก 5 อ่าง ได้แก่ หนองปลาไหล บางพระ ดอกกราย หนองค้อ และมาบประชัน (มูลนิธิโลกสีเขียว, 2544) มีสารฟีนอล ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งปนเปื้อนอยู่ในปริมาณเท่ากับที่มาตรฐานกำหนดไว้ สารพิษเหล่านี้มาจากบ้านเรือน การเกษตร และอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลทำให้คุณสมบัติของน้ำในแหล่งน้ำเสียไป และมีผลกระทบไปถึงสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำ รวมทั้งสัตว์บกที่กินพืชและสัตว์น้ำเป็นอาหาร อีกทั้งมีผลเสียต่อประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ นอกจากนี้ ขยะจากเศษอาหาร ซากพืช ซากสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งมักมาจากแหล่งชุมชน ขยะเหล่านี้จะต้องกำจัดอย่างถูกวิธีเพราะถ้าไม่จัดเก็บและทิ้งไว้ จะทำให้เกิดสภาพไม่น่าดูและน่าหมิ่น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคที่สำคัญ เช่น อหิวาตกโรคอีกส่วนหนึ่งคือขยะไม่สลายตัว เช่น ผลิตภัณฑ์พลาสติก ซึ่งต้องอาศัยการนำมาหลอมใช้ใหม่ ขยะมูลฝอยที่มาจากโรงงานอุตสาหกรรม มีน้ำที่เป็นขยะมูลฝอยจากวัตถุดิบของโรงงาน และรวมไปถึงขยะที่เป็นกากสารเคมีที่มาจากโรงงานผลิตเคมีหรือยาฆ่าแมลงหรือกากโลหะ พวกปรอท ทองแดง ตะกั่ว มังกานีส สังกะสี จากโรงงานผลิตสี ผลิตถ่านไฟฉาย ผลิตแบตเตอรี่ ซึ่งสารเคมีเหล่านี้สามารถปนเปื้อนอยู่ในดิน น้ำ ได้นาน และสามารถสะสมในร่างกายมนุษย์ที่รับไปได้อีกด้วย ซึ่งส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของสารอันตรายสู่สิ่งแวดล้อมเข้าสู่ห่วงโซ่อาหารและส่งผลกระทบต่อ

ต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นจำนวนมาก จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและภาวะมลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก สามารถสรุปเป็นปัญหาหลักได้ 4 เรื่องใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ดินที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร เช่น การชะล้างพังทลายของดิน ดินเปรี้ยว และดินขาดอินทรีย์วัตถุ
2. น้ำทิ้งจากชุมชน อุตสาหกรรม น้ำเสียจากกองขยะและสิ่งปฏิกูล
3. ขยะมูลฝอยจากชุมชน รวมถึงขยะที่เป็นกากสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม
4. สารเคมีที่นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทั้งทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และสาธารณสุข เป็นต้น

ปัญหามลพิษเหล่านี้ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ทั้งร่างกายและจิตใจ ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและผสมผสานการพัฒนาหลายด้านเข้าด้วยกัน มาตรการหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมศึกษา การให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาของรัฐบาลดังกล่าว ทำให้เนื้อหาสิ่งแวดล้อมถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2540)

การศึกษามีส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลและกลุ่มสังคมมีค่านิยมทางสังคม มีความรู้สึกที่มั่นคงต่อสิ่งแวดล้อมและมีแรงจูงใจในการร่วมมือกันอย่างแข็งขันเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ร่วมกับการกระทำสิ่งใดในอันที่จะส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ก่อนที่จะเกิดขึ้น (เต็มดวง รัตตาศิณี, 2529 : 127-128) นอกจากนี้ (สรศักดิ์ วรรณทร์, 2529) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนเฉพาะเจาะจงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ทักษะ เจตคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญในการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จึงร่วมมือกันในการวางแผนเพื่อเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เพื่อสร้างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตน

ที่ถูกต้องแก่ประชาชน อันเป็นการกระตุ้นเตือนให้บุคคลเหล่านั้น ได้เกิดจิตสำนึกและแสดงพฤติกรรม ที่ถูกต้องเหมาะสม บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2530:38-40) ซึ่งถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการวางแผนเพื่อที่จะนำความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และนิเวศวิทยาอันเป็นปัญหาที่สังคม โลกปัจจุบัน กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ มาให้การศึกษาแก่ประชาชน ได้รู้จักพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่พึงประสงค์

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยจัดทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และจัดในทุกระดับชั้นตั้งแต่ ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา นโยบายการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้จัดหลักสูตรที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมแบ่งเป็นวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ และบูรณาการเข้าไปในวิชาที่มีอยู่แล้ว ในหลักสูตรทุกระดับ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอาชีพในชุมชนเพื่อการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2540) หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาสีเขียวของ ชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบตัว และรู้หลักวิชาที่จะป้องกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งจะช่วยลดมลภาวะและมีอากาศบริสุทธิ์หายใจเป็นต้น

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงมีส่วนช่วยให้ประชาชนจำนวนมากไม่น้อย ที่มีโอกาส รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการและที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสมความรู้ ความเข้าใจ ทั้งปัญหาและ แนวทางแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อม จะมีผลทำให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบ อาชีพด้วยความรู้ความเข้าใจที่จะช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดต่อสิ่งแวดล้อมได้ โดยเฉพาะอาชีพ เกษตรกรรมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ (อาชัญญา รัตน์อุบล, 2543) แต่เดิมสังคมไทย เป็นสังคมเกษตรกรรมแบบพึ่งพาตนเอง ในลักษณะเกษตรกรรมผสมผสานที่คำนึงถึงความสมดุล ของธรรมชาติและระบบนิเวศน์ แต่เมื่อระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนไป เกษตรกรหันมาทำการเกษตรกรรม แบบปลูกพืชเชิงเดี่ยวแทน ทำให้ธรรมชาติเสียสมดุลและมีการทำลายป่า ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม และสิ้นสภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นริศรา จักรพงษ์ และคณะ, 2539)

ในปัจจุบันกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดเนื้อหาการเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ในหลักสูตรการศึกษาสายสามัญ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความยาวนานและต่อเนื่อง เป็น วิชาบังคับทุกระดับการศึกษา คือระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

เพื่อเป็นรากฐานของการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ตลอดจนพฤติกรรมที่พัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 เนื้อหาวิชาสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่แทรกอยู่ในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของหมวดวิชานี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540) ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดให้ผู้เรียนรับรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวเขาหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเขา รวมทั้งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดพิจารณาวิเคราะห์ ประเมินค่าแก้ปัญหาเป็นตามหลักสูตรที่มุ่งหมายไว้ สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน สุทิน กรินทากุล, 2533) การสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จะบรรลุจุดหมาย จึงต้องเป็นการสอนสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและนำความรู้ไปใช้ได้จริง

เนื่องจากประชากรของประเทศ ประมาณร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมดเป็นสตรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542) และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สตรีเป็นผู้จัดการทรัพยากรธรรมชาติในชีวิตประจำวันและผู้ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (นริศรา จักรพงษ์ และคณะ, 2539) สตรีมีบทบาทเป็นแรงงานของประเทศ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2533) เป็นหน่วยผลิตของประเทศ (ไพโรจน์ สุจินดา และ รวีวรรณ จินตกานนท์, 2528) และถ้าสมรสแล้วจะเป็นแกนกลางของครอบครัว (บุปผา พิณิจ, 2526) ซึ่งสอดคล้องกับที่อุ๋นตา นพคุณ (ม.ป.ป. : 62) ได้กล่าวว่า สตรีเป็นศูนย์กลางของชีวิตของครอบครัว หากสตรีที่เป็นภรรยา หรือมารดา หากมีความรู้ ได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ มีทักษะและสามารถในด้านการเพิ่มรายได้ครอบครัวและสมาชิกของครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม ก็จะเป็นกำลังสำคัญในกระบวนการพัฒนาสังคมในระดับที่ใหญ่ขึ้น จากรายงานจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 พบว่าเป็นสตรีร้อยละ 58.94 มีอายุระหว่าง 15-25 ปี และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 15.36 เป็นผู้ใช้แรงงานร้อยละ 97.76 (รายงานสรุปจำนวนนักศึกษากการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2544)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสตรีเป็นนักศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนที่ค่อนข้างสูง และอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ที่จะเป็นทั้งภรรยาและมารดา เป็นวัยที่มีความเจริญทางร่างกาย และระดับสติปัญญา ตลอดจนวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียนรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสังคมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหากสตรีสามารถรวมตัวกันในลักษณะ

ของกลุ่มสตรีได้ จะทำให้เกิดศักยภาพและพลังอย่างมหาศาลที่จะทำประโยชน์ให้กับสิ่งแวดล้อม เพราะอำนาจการตัดสินใจของสตรีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการอนุรักษ์หรือพิทักษ์สิ่งแวดล้อม แต่สตรีส่วนใหญ่ยังมิได้แสดงความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ นักศึกษาศาสตรืหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังเป็นผู้ใช้แรงงานสูงถึงร้อยละ 97.76 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เผชิญปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาศาสตรืที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเหตุผลที่สนใจศึกษาเฉพาะนักศึกษาศาสตรื เนื่องจาก สตรีนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นผู้จัดการทรัพยากรธรรมชาติในชีวิตประจำวัน และผู้ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม และระดับการศึกษาดังกล่าวนั้น เป็นระดับที่มีความเจริญทางร่างกายและระดับสติปัญญา ตลอดจนวิวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียนรู้ เข้าใจถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีทัศนคติที่เอื้อต่อการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อม ซึ่งในเรื่องนี้ศิริพร หงส์พันธุ์ (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 ในเขตการศึกษา 5 พบว่า ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน ผู้ที่มีความรู้ดี จะมีทัศนคติที่ดี และมีแนวโน้มของการปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย และการศึกษาของสุวิมล ภักดีพิบูลย์ (2535) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการกำจัดขยะมูลฝอย ก็ได้ผลแนวเดียวกันคือ กลุ่มแม่บ้านที่มีความรู้ในระดับสูง เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย ได้ถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ หากสตรีมีความรู้ ทักษะ ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ดีแล้ว ก็ยังส่งผลไปถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

นอกจากนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาศาสตรืที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายได้ อาชีพ และการรับรู้ข่าวสารแตกต่างกัน เหตุผลที่เปรียบเทียบเฉพาะรายได้ อาชีพ และการรับรู้ข่าวสาร ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท จะมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่แทบทุกอาชีพก็ต้องพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็น โดยทางตรงหรือทางอ้อม ส่วนรายได้นั้นก็จะมีผลต่อโอกาสต่าง ๆ ของบุคคลในสังคมทั้งในเรื่องของการได้รับการศึกษาและการได้รับข่าวสารข้อมูล โดยการที่มีโอกาส

รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการและที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสมความรู้ ความเข้าใจ ทั้งปัญหา และแนวทางการแก้ไขด้านสิ่งแวดล้อม ย่อมจะมีผลทำให้นักศึกษาศาสตร์เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็น ข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาศาสตร์ที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคตะวันออก ให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาและประชาชนในท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการพัฒนา ประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ความรู้ ทักษะ และ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาศาสตร์ที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย ในเขตภาคตะวันออก
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะ และ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาศาสตร์ที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกที่มีรายได้ อาชีพ และการรับข่าวสาร แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

จิราพร จักรไปวงศ์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา ในการบริโภค อาหารที่มีวัตถุเจือปน และเครื่องปรุงรสของแม่บ้าน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา ในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปน และเครื่องปรุงรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชลธิชา ตั้งอัน (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติของแม่บ้าน ในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ศักยภาพครัวเรือนริมคลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายใน ครัวเรือนแตกต่างกัน

ศุภารักษ์ จูตระกูล (2537) ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภท เพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารจะแตกต่างกัน และการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

สมมติฐานของการวิจัยดังนี้คือ

1. นักศึกษาศรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีรายได้ต่างกัน จะมีความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
2. นักศึกษาศรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ประกอบอาชีพต่างกัน จะมีความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
3. นักศึกษาศรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการรับข่าวสารต่างกัน จะมีความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4 เรื่องคือ ดิน น้ำ ขยะมูลฝอย และสารเคมี ของนักศึกษาศรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยครอบคลุมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกบ้านให้เหมาะสมต่อการเสริมสร้างสุขภาพให้แก่สมาชิกในครอบครัวและชุมชน
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาศรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ 9 จังหวัด คือ จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง ตราด สมุทรปราการ และสระแก้ว (แบ่งตามเขตการรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค กรมการศึกษานอกโรงเรียน) ที่ลงทะเบียนเรียนมหาวิทยาลัย

วิทยาศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

3. ตัวแปรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ รายได้ อาชีพ และการรับข่าวสาร
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ความรู้ทัศนคติ และการนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาศรี หมายถึง นักศึกษาศรีที่ลงทะเบียนเรียนหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2544

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย และการใช้สารเคมีอย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การระลึกรู้ในข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ เหตุการณ์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย และการใช้สารเคมี ซึ่งนักศึกษาศรีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาศรีที่ได้รับรู้ และมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรดิน น้ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้านขยะมูลฝอย และการใช้สารเคมี

การนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน หมายถึง การกระทำที่เกิดจากการนำความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ และปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านขยะมูลฝอย และการใช้สารเคมี ที่ได้รับไปใช้ดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

รายได้ หมายถึง ค่าตอบแทนที่ได้รับโดยเฉลี่ยจากการทำงานประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้รับอย่างสม่ำเสมอเป็นรายสัปดาห์ รายปี หรือรายเดือน

อาชีพ หมายถึง การทำงานในลักษณะประจำ และได้รับค่าตอบแทนสำหรับเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไป ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน แม่บ้าน

การรับข่าวสาร หมายถึง การได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หอกระจายข่าว และจากการบอกเล่าของบุคคลที่รู้จัก เพื่อนฝูง และครูอาจารย์

ภาคตะวันออก หมายถึง กลุ่มจังหวัดที่อยู่ในภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทย ประกอบด้วย 9 จังหวัด คือ จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก ปราจีนบุรี ระยอง สมุทรปราการ และสระแก้ว (แบ่งตามเขตการรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค กรรมการศึกษานอกโรงเรียน)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับนักศึกษาสตรีที่เรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออก มีระดับของความรู้ ทักษะคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับใด เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. เป็นข้อมูลให้แก่กรรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่สามารถนำไปประกอบการวางแผน การศึกษาและจัดหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่มีการประกอบการอุตสาหกรรมหนาแน่นต่อไป
3. เป็นแนวทางให้รัฐบาล สถานศึกษา สื่อมวลชน ใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนและคนในสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม